

Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31751>

Özet

Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği (TCÖ), bireylerin günlük trafik ortamlarında maruz kaldıkları veya gözlemledikleri **cinsiyetçilik** algılarının sistematik olarak ölçmek amacıyla Funda Karadoğan ve Pınar Biçaksız tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. 2020 yılında yayımlanan geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda kullanıma sunulan bu ölçek, trafik güvenliği ve sürücü davranışları bakımında toplumsal cinsiyet rollerinin etkileşimini ve cinsiyet temelli ayrımcılığın boyutlarının analiz etmeyi hedefler.

Ölçek, Türkiye'deki sürücüler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarla geliştirilmiş olup, trafikteki tutum ve davranışların cinsiyetçi boyutunu bilimsel olarak incelemek isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. TCÖ, hem dümanca hem de sözde hayırsever cinsiyetçi davranışların trafikteki tezahürlerini ölçme potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği, Cinsiyetçilik, Trafik Psikolojisi, Ölçek Geliştirme, Sürücü Davranışları, Ayrımcılık.

Yazarlar

Funda KARADOĞAN, Pınar BIÇAKSIZ.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin günlük yaşamın önemli bir parçası olan **trafik** ortamında karşılaştıkları veya tanık oldukları cinsiyet temelli önyargı ve ayrımcılık düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu ölçüm, özellikle kadın sürücülerin trafikteki deneyimlerinin sistematik olarak incelenmesini mümkün kılar.

TCÖ, akademik araştırmacılara ve trafik güvenliği uzmanlarına, cinsiyetçi tutumların yol açtığı riskleri ve bu tür davranışların yaygınlığını tespit etme olanağı sağlamaktadır. Elde edilen veriler, trafik kültürü ve etik değerler üzerine yapılacak müdahale programlarının geliştirilmesine rehberlik edebilir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçek, doğrudan "Trafikte Cinsiyetçilik" yapısını ölçmektedir. Bu yapı, trafikteki diğer sürücüler, yayalar veya yetkililer tarafından kadın sürücülere yönelik sergilenen aşağılayıcı, koruyucu veya engelleyici **cinsiyetçi** tutumların algılanmasını kapsar. Cinsiyetçilik, trafikteki yetenek algısı, araç kullanma becerisine yönelik üpheler ve gereksiz müdahaleler gibi çeşitli boyutlarda kendini

gösterebilir.

Geliştirme çalışması, bu yapının tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu olduğunu incelemek ve trafikteki **cinsiyetçilik** deneyiminin bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerini ayırmaya çalışmaktır.

Geçerlik

Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, geliştirme makalesinde (KARADOĞAN & BİÇAKSIZ, 2020) detaylıca sunulmuştur. Ölçek geliştirme sürecinin bir gereği olarak, hem **içerik geçerli** hem de **yapı geçerli** incelenmiştir.

Ölçeğin **yapı geçerli**, maddelerin teorik çerçeveye uygun bir şekilde alt boyutlara ayrılıp ayrılmadığını doğrulamak amacıyla Faktör Analizi teknikleriyle incelenmiştir. İçerik geçerli ise alanda uzman kişilerin görüşleri alınarak sağlanmıştır. Bu analizler, ölçeğin gerçekten trafikteki cinsiyetçilik algısının ölçtüğünü kanıtlamayı amaçlamıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık katsayıları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Geliştirme çalışmasında, ölçeğin genel puanının yüksek düzeyde güvenilir olduğu Cronbach Alfa katsayısıyla rapor edilmiştir. Yüksek iç tutarlılık, ölçekteki tüm maddelerin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü gösterir.

Güvenirlik çalışmaları'nın tam detayları, özellikle alt boyutlara ait Alfa değerleri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi'nde yayımlanan orijinal makalede yer almaktadır. Bu sonuçlar, ölçeğin tekrarlı ölçümlerde tutarlı sonuçlar verebilme yeteneğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal temelini oluşturmak amacıyla öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. AFA, Trafikte Cinsiyetçilik yapısının temel boyutlarını belirleyerek ölçek maddelerinin hangi faktörler altında toplandığını ortaya koymuştur.

AFA sonrasında, elde edilen faktör yapısının evrene genellenebilirliğini ve iyi uyumunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) de uygulanmış ve DFA sonuçlarının kabul edilebilir uyum indeksleri gösterdiği rapor edilmiştir. Bu çift amaçlı analiz süreci, ölçeğin sağlam bir psikometrik temele sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Kesin derecelendirme basamaklar? makalede yer almaktadır.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Sürücüler (öförler)

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'de aktif olarak araç kullanan ve cinsiyetçi davran?lara maruz kalm?? veya tan?k olmu? yeti?kin bireylerden olu?an örneklem.

Test Metodolojisi: Bireysel öz bildirim yöntemiyle uygulan?r. Kat?l?mc?lar, kendilerine sunulan maddeleri trafikteki deneyimlerine göre derecelendirirler.

Anahtar Kelimeler

Trafik Güvenli?i, Toplumsal Cinsiyet, Psikometri, Ölçekleme, Türkiye, Funda Karado?an.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Funda KARADO?AN

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: fundakaradogan@hotmail.com

Yazma Adresi: İlgili makalenin yayımlandı? akademik kurum adresi.

İzinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2020

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik ve ara?tırma amaçlı? kullan?mlar için genellikle makale referans gösterilerek ücretsiz erişime aç?ktır. Ölçeğin kullan?m? ve puanlanması hakkında detaylı bilgi için sorumlu yazar Funda Karado?an ile iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

KARADO?AN, F. BIÇAKSIZ, P. (2020). Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı), 151-165.

Makalenin tam metnine Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.org.tr

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: trafikte-cinsiyetcilik-olcegi-toad.pdf

Trafikte Cinsiyetçilik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte belirtilmemiştir. Maddelerin tam listesi ve puanlama talimatları, KARADOĞAN ve BIÇAKSIZ (2020) tarafından yayımlanan akademik makalede bulunmaktadır. Kullanıcıların ölçeği uygulamadan önce ilgili makaleye başvurmaları gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM